

Omakultuur tuleb lasteaeda

Milvi Jõe

Novembri keskel toimus Meremäe lasteaia tsirgupesäke, seekord juba teist aastat omakultuuripäev. Korraldajatel on soov sellest kujundada igaaastane traditsioon, et seeläbi kanda edasi esivanemate pärimusi ning vaimset tarkust.

Nagu möödunud, nii ka käesoleval aastal, oli üritus väga muljeterikas. Omakultuuripäeva avasid lasteaia mudilased kontserdiga. Jätkus tegevustevalmistatud töötubades, kus esivanemate praktilist tegevust: sõirategu, pliiinikupsetust ja käsitööd. Vöökirja ja näpunööri punumist sai omal käel katsetada iga soovija, seda nii koolilapsed kui ka lasteaia mudilased. Kollektiivi Hõpõhelmed rõõmsameelsed liikmed Maria Saaremaa, Olga Tikk ja Siina Raud abistasid töötubades ja hoidsid laululu leelos.

Päeva võib iseloomustada moto: «Vaatan, kuulan ja teen ise järele!». Nii just oligi. Kes veel ei osanud, õppis kohapeal selgeks seto tantsu ja leelo või proovis vöökirja ja peapaela punumist oma ala meistrite juhendamisel. Omaette tarkust ja kannatlikkust vajab sõirategu, mis maitsete oi, kui hästi.

Kes veel ei osanud, õppis selgeks seto tantsu ja leelo või proovis vöökirja ja peapaela punumist meistrite juhendamisel.

Küpsetamise kunst

Maitsti ka kaasatoodud sõira ja suupisteid. Suuremad lapsed proovisid veel ka pliiinide küpsetamise kunsti. Veel tuli katsetada oma teadmisi ja ära arvata Seto mõistatusi. Tarkusi, mida kohapeal õpiti, tuli hoolsasti meelde jätta, et hiljem meistrite küsimustele õigesti vastata. Terasemad õppijad ja agaramad vastajad said väikese meenekese. Kõik esi-nejad, eestvedajad ja abimehed said tunnustuseks tänukirja.

Omakultuuripäeval on rahvusliku omapära säilitamisel suur tähtsus. On ju teada tuntud rahvatarkus, et see mida endast välja annad, saad ise ka tagasi. Üritusest oli õppida nii mõndagi ka täiskasvanuil, eriti laste rõõmsameelset tegutsimist ning siirast kaasaelamist.

Taas oli võimalus nautida tõeliselt kaunist setode rahvalaulu, vaadata ja õppida tundma ilusaid seto naiste rahvarõivaid ja lüüa kaasa pärimuslauludes-tantsudes.

Ürituses osalesid laste pereliikmed: õed-vennad, lastevanemad, vanavanemad. Peole tuli ka teisi lasteaia sõpruskonda kuulujaid, sealhulgas

KUULAVAD HUVIGA: omakultuuri teemalised üritused on Meremäe lasteaia saamas heaks traditsiooniks. Foto erakogu

ka põhikooli algklassi õpilased, meie endised kasvandikud ja vallavolikogu esindaja Anni Lahe, kes töötades valla raamatukogu juhatajana on alati lahkelt lasteaialapsi võõrustanud ja tutvustanud uut lastekirjandust.

Kirjandus

Ka seob lasteaia mudilasi ja Anni traditsiooniline igaaastane ettelugemispäev, mil toimub seto rahvalugude ja muinasjutude ettelugemine ning tutvustamine.

Suurt tunnustust tuleb avaldada lasteaia muusikaõpetaja Aino-Maria Helmile, kes lastele setokeelsed laulud ja liikumisseaded selgeks õpetas. Samad kiidusõnad ka teist aastat üritust appi vedama asunud Meremäe kooli muusikaõpetajale Viivika Kooserile, kelle juhendamisel asusid üritust vedama ka ansambli «Hõpõhelmed» ja «Helmekesed» leelotajad.

Järelmõjaks võib lugeda fakti, et omakultuuripäeva õnnestumisest innustunud lasteaia mudilased esinesid julgelt ilma juhendajateta ja panid kaasa laulma sama kuu 27. novembril Meremäe lasteaeda külastanud 26 Tartu linna lasteaia pedagoogi. Lastel on kasvav huvi pärimusmuusika vastu, ikka enam soovitakse vabal ajal kuulata CD-plaate rahvalike lugude ning laulumängudega ja ise kaasa laulda.

On tore, et jätkub tegijaid, kes omakultuuri viljelevad ning omakultuuri üritustele kaasa aidates nooremale põlvkonnale eeskujuks on. Sihikindla tegevusega hoiame oma rahva pärimusi ja eripära. ■

Läbi laulude ja mängude

Meremäe Lasteaed Tsirgupesäkene asub ajaloolise Setomaa alal, seetõttu peab lasteaed üheks peamiseks eesmärgiks alushariduse andmise kõrval kujundada austavat suhtumist oma kasvandikes kodukoha kultuuri, seto keele vastu. Seetõttu on lasteaia õppe- ja tegevuskava seotud paikkonna kultuurilist tulenevate tähtpäevade ja traditsioonidega, samuti rahvakalendri kui ka setu rahvuslike tähtpäevade. Enamuse neist tähistatakse koos pereliikmetega. Ikka eesmärgiga säilitada side vana ja uue vahel.

13. novembril tulid Põlvas, Mesimumu lasteaia kokku Setomaa valdade Meremäe, Värskä ja Orava lasteaedade esindajad. Kõneaineks kodupaiga folkloor ja keel. Kokkusaamine oli ajendatud soovist, aidata kaasa omakultuuri ja keele säilimisele.

Kasvanud huvi

Tasapisi on kasvanud huvi seto omakultuuri edendamise vastu. 2003.a. talvel käidi Obinitas ja joonistati seto rahvariide mustreid Öie Sarve juhendamisel.

Aga 2004/2005. õa. oli muusikaõpetaja Viivika Kooser see, kes üle mitme aja põimisi esimesed setokeelsed rahvalaulud lasteaialaste muusikaõppesse.

Suurim ettevõtmine toimus 2005.a. 1. juunil Setomaa Turismitalus, kus Viivika Kooseri, Ain ja Öie Sarve eestvedamisel viidi läbi lastekaitsepäevale pühendatud kolme naabervalla — Meremäe, Vastseliina ja Misso — lasteaia mudilaste laulu- ja tantsupäev, mille kava oli üles ehitatud seto, võro ja eesti rahvamängudele.

Aasta 2007 algus kinkis Meremäe Lasteaiale nime «Tsirgupesäkene». Konkursitingimuseks oli nime seotus loodusläheduse, lapsepärasu-

se ning keele omapäraga.

Keele hoidmise seisukohalt on olulised ka traditsiooniliseks kujunenud igaaastased ettelugemispäevad Meremäe raamatukogus.

Edasi arutati, mida teha seto keele püsima säilitamiseks ning lastele edasiandmiseks.

laste huvi jätkub ka koolipõlves, tõestab hiljuti lasteaia viilistlastest folklooriansambli lauludega välja antud DVD-plaat.

Edasi arutati, mida teha seto keele püsima säilitamiseks ning lastele edasiandmiseks.

Lasteaed toetab

Vestluses märgiti ära ka see, et lapsele on keele esmaseks edasikandjaks ikkagi ema ja lapse kodu, eriti suur on vana-vanemate tähtsus, kes keelt õigesti oskavad. Lasteaia os võimalik seto keele hoidu vaid toetada.

Lapsele on keele esmaseks edasikandjaks ema, eriti suur on vanavanemate tähtsus, kes seda õigesti oskavad.

Lasteaeda saabunud külalised nautisid lasteaia mudilaste vahetut esinemist ning mängulusti Ülle Põdegrati juhendamisel. Jälgides kohalikule pärimusele ning rahvaloomingule üles ehitatud tunni tegevuskava, jõuti taas tõdemusele, et kõige vahetum omakultuuri õppimine lapseas võib toimuda läbi laulu ja mängude.

Keele tähtsus

Hilisemas vestlusringis kuulati oma-ala meistri, Ülle Põdegrati kogemusi, pikaajalisest tegevuses folkloori edendamise alal Põlva lasteaia Mesimumu, kus selleaiga süvendatult tegeletakse kord nädalas. Selle tulemusi oli märgata koha peal. Et pärimusmuusikaga tegelenud

Selleks võib lasteaia luua õdusa koduse paiga, kus nii nimetatud «pesäkeses» lapsega päeva jooksul õpitu lühidalt setokeelses esituses kokku võetakse. See võiks olla ka paik, kus laps oma keelseid laule või laulumänge laulma ja kuulama saab tulla. Siin võib laps leida oma vanu tuttavaid koduseid esemeid, samuti kodukoha kultuuri tutvustavaid väljapanekuid, käsitööd ja muudki.

Meremäe valla lasteaia lapsed on osa võtnud varasemate aastate võro keele päevadest, mille peamiseks korraldajaks on Võro lasteaed «Sõleke. Kogetu viis mõtted oma keelepäevale, millest aga oma vallas mahukam üritus omakultuuripäeva näol on välja kasvanud. ■

ETTEVÕTLUS

Nõustamisteenus jätkub

Novembri lõpuga sai ühelepoole pilootprojekt «Mentor-konsultandi töö Setomaa ettevõtjate nõustamisel». Siinkohal on aga rõõm teatada, et selle jätkuprojekt on kinnitatud veel vähemalt aastaks — st kuni 30. november 2008. Seega on Setomaa ettevõtjatel või sellega alustada soovijatel võimalus veel vähemalt aasta kasutada tasuta nõustamisteenust läbi Setomaa ettevõtlusnõustaja.

Avanenud toetused

EAS avas 6. detsembril 2007 taas nõustamisprogrammi. Euroopa Regionaalarengufondist kaasrahastatava nõustamisprogrammi eesmärk on toetada ettevõtete kasvu ja uute töökohtade loomist, pakkudes ettevõtjatele vajalikku oskusteavet ja aidates ettevõtjaid uute turgude leidmisel.

Täpsem info: www.eas.ee

PRIA avas oma meetme 3.2: Kuldade uuendamise ja arendamise investeeringutoetus. Toetuse eesmärgiks on Eesti maaelu arengukavaga 2007–2013 alusel toetada Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) maapiirkonna elukeskkonna ja kultuuripärandi säilitamist ning sotsiaalse infrastruktuuri arendamist läbi mittetulundussektori arendamise.

Täpsem info: http://www.pria.ee/riiklikud_toetused/kuldade_uuendamise_ja/

Alates 17. detsembrist on avatud «Mikropõllumajandusettevõtte arendamise investeeringutoetus (meede 1.4.1)». Toetuse eesmärgiks on Eesti maaelu arengukavaga 2007-2013 alusel toetada Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) põllumajandusettevõtjate investeringuid, millega suureneb konkurentsivõime, ajakohastatakse põllumajandussektorit, parandatakse toodangu kvaliteeti ja aidatakse kaasa keskkonna ning loomade heaolu parandamisele. Samuti on eesmärgiks säilitada tööhõivet põllumajanduses. Taotlusi võetakse vastu 17. detsember kuni 31. jaanuar 2008.

Täpsem info: http://www.pria.ee/riiklikud_toetused/mikropõllumajandus/

Samuti on alates 17. detsembrist avatud: «Loomakasvatusehitiselise investeeringutoetus (meede 1.4.2)». Toetuse eesmärgiks on Eesti maaelu arengukavaga 2007-2013 alusel toetada Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) põllumajandusettevõtjate investeringuid põllumajandusliku tootmise konkurentsivõime suurendamiseks, sealhulgas soodustada uute tehnoloogiate kasutusele võtmist. Samuti on eesmärgiks aidata kaas keskkonna- ja tööhõutuse ning loomade heaolu parandamisega kaasnevate nõuete täitmisele.

Taotlusi võetakse vastu 17. detsember kuni 20. veebruar 2008. a PRIA piirkondlikes büroodes.

Täpsem info: http://www.pria.ee/riiklikud_toetused/loomakasvatusehitiselise/

Urmas Peegel
Setomaa ettevõtlusnõustaja
urmas@setomaa.ee

53 22 69 61